

Scenariusz zajęć dla klas I-III

na podstawie opowiadania Rafała Witka „Miś Niepolarny”

Materiały edukacyjne, pomoce:

- opowiadanie Rafała Witka „Miś Niepolarny”
- Narzędziownik WWF – „KLIMAT. Niedźwiedź polarny”
- książka Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej „Z dzieckiem w świat wartości”,
- krótkie opracowanie nt. wartości moralnych, Fundacja „ABCXXI – CPCD”
- komputer z głośnikami, rzutnik i ekran do pokazania filmu
- duży globus

LEKCJA 1. Temat: Czytamy, opowiadamy i dyskutujemy o zmianach klimatu

1. Przeczytajmy dzieciom – np. na lekcji języka polskiego – opowiadanie Rafała Witka „Miś Niepolarny”. Możemy przeczytać je dwa razy, by dzieci zapamiętały więcej ważnych szczegółów.

2. Sprawdźmy, co spontanicznie zapamiętały dzieci, możemy im pomóc pytaniami:

- Gdzie rozgrywa się akcja opowiadania?
- Jak spędzali czas bohaterowie opowiadania: mama, tata, Michał i Aśka?
- Z kim zrobili sobie fotografię?
- Co zobaczyli na zdjęciu? Co postanowili zrobić?
- Kim okazał się miś polarny?
- Kim była Greta? Czego Aśka i Michał dowiedzieli się od Grety?
- Co wspólnie zrobili? Jak nazwał sam siebie w filmie Michał? Dlaczego?
- Jakie wskazówki przekazali ludziom podczas wywiadu Michał i Greta przebrana za niedźwiedzia?
- Jak nazywamy ludzi, którzy chronią przyrodę i walczą o uratowanie zagrożonych gatunków zwierząt i roślin, a także o powstrzymanie zmian klimatu?
- Jaki był odzew na filmik Michała? Jaki był skutek ich działań?

LEKCJA 2. Temat: Zmiany klimatu.

1. Porozmawiajmy z dziećmi o klimacie, korzystając z wiedzy i rysunków z Narzędziownika WWF „KLIMAT. Niedźwiedź polarny”.

- Co oznacza słowo „klimat”?
- Jakie na Ziemi występują strefy klimatyczne? (Arktyczna, umiarkowana, tropikalna.) Czym się charakteryzują? W jakiej strefie klimatycznej leży Polska?
- Jakie w ostatnich latach zmiany zachodzą w klimacie?
- Dlaczego rośnie temperatura na Ziemi?
- Co to jest atmosfera?
- Jakie zjawiska pogodowe towarzyszą zmianom klimatu? (Gwałtowne burze, gwałtowne opady, gwałtowne powodzie, długotrwałe susze.)
- Zapytajmy, czy dzieci wiedzą, co przyczynia się do zmian klimatu i do wzrostu temperatury na Ziemi. (M.in.:
  - produkcja energii z węgla i ropy na potrzeby przemysłu i naszych domów – dużo dwutlenku węgla trafia do atmosfery i ją podgrzewa,
  - transport – emisja spalin i dwutlenku węgla,
  - ogromne hodowle zwierząt – powstaje dużo metanu, który podgrzewa atmosferę 25 razy bardziej niż dwutlenek węgla,
  - wycinanie lasów i drzew – przestają pochłaniać dwutlenek węgla i produkować tlen”.

2. Postawmy na stole globus i wyjaśnijmy dzieciom, co symbolizuje i co oznaczają poszczególne kolory na nim. (Lądy, morza i oceany, wieczne lody.) Pokażmy dzieciom, gdzie znajdują się bieguny Ziemi, gdzie jest najzimniej, a gdzie przebiega równik i jest najgoręcej. Wyjaśnijmy, że na biegunach jest zimno, ponieważ jest dalej od słońca i inny jest kąt padania promieni słonecznych – w niektórych miesiącach światło wcale tam nie dochodzi (noc polarna) lub tylko na krótko. Wytłumaczmy upał na równiku (najbliżej słońca, kąt padania promieni -90°).

3. Zapytajmy dzieci, czy wiedzą, gdzie mieszka niedźwiedź polarny? Wyjaśnijmy, że w Arktyce, na północy. Biegun północny nie jest stałym lądem, ale zamrożoną od milionów lat bryłą lodu. Co się dzieje z lodem, gdy temperatura się podnosi? Topniejące lodowce to zagrożenie dla środowiska i życia niedźwiedzi.

LEKCJA 3. Temat: Dlaczego niedźwiedziom polarnym grozi wyginięcie i jak możemy temu zapobiec?

1. Obejrzyjmy z dziećmi krótki film o niedźwiedziach polarnych:

https://www.youtube.com/watch?v=xoQsFq_Fzes

(Lektor mówi po angielsku, ale są plansze z tłumaczeniem, które możemy im czytać.)

2. Przeczytajmy uczniom z Narzędziownika WWF wybrane informacje o budowie, cechach, stylu życia niedźwiedzi polarnych (s. 28-34) lub opowiedzmy im o ich dostosowaniu do środowiska oraz ich potrzebach.

Porozmawiajmy, dlaczego niedźwiedziom polarnym grozi wyginięcie?

ZADANIE: Wybierzmy z Narzędziownika WWF kilka ćwiczeń do wykonania przez dzieci. Jeśli temat omawiamy przed świętami Bożego Narodzenia, dzieci mogą przygotować ozdoby choinkowe z misiem (wzory na s. 43), przygotować na święta zdrowy smakołyk – niedźwiedzie kulki mocy (przepis na s. 39), kartkę świąteczną z życzeniami dla rodziny – z rysunkiem niedźwiedzia polarnego (inspiracja na s. 37)

ZADANIE: Wspólnie przygotujmy tablicę z rysunkami, z czego trzeba zrezygnować lub mocno to ograniczyć, by zapobiec ocieplaniu się klimatu, np. przekreślony piec na węgiel, samolot i samochód – używane do nich paliwa kopalniane emitują do atmosfery bardzo dużo dwutlenku węgla (zamiast tego – wędrowka, rowery, kajaki), przekreślone wycinanie lasów (zamiast tego – sadzenie drzew), przekreślona świnka i krowa, bo przy hodowli powstaje bardzo dużo metanu, kilka wielokrotnie bardziej szkodliwego dla atmosfery od dwutlenku węgla (zamiast tego możemy częściej sięgać po smaczne i zdrowe produkty roślinne: orzechy, nasiona, warzywa, owoce, rośliny strączkowe).

LEKCJA 4. Temat: Jacy powinniśmy być, by ochronić naszą planetę?

Zwróćmy uwagę dzieci, jak sformułowane zostało to pytanie: „jacy powinniśmy być”, a nie „co powinniśmy robić”. Oznacza to, że powinniśmy zmienić trwale nasze myślenie i w naszych zachowaniach kierować się nowym, stałym celem – wspólnym DOBREM!

Definicje oraz sposoby wprowadzania wartości w procesie edukacji i wychowania znajdują Państwo szerzej opisane w książce Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej „Z dzieckiem w świat wartości” i w fundacyjnym opracowaniu nt. wartości moralnych.

Warto przypomnieć dzieciom, że WARTOŚCI MORALNE to zasady, cechy, postawy, zachowania, których celem jest DOBRO – pomoc, wsparcie, poprawa sytuacji, sprawienie komuś radości, ulgi, zapobieganie złu.

Przypomnijmy wartości wprowadzone przy okazji omawiania książki „Basia i śmieci”.

SZACUNEK

- Czy pamiętamy, czym jest szacunek?

(Szacunek to grzeczność połączona z troską o uczucia i dobro innych.)

- Czy w opowiadaniu „Miś Niepolarny” można znaleźć przykład braku szacunku?

(„Ucieczka” Michała, złośliwe uwagi Aśki na temat brata, spóźnienie się dzieci do hotelu.)

- Jakie są oznaki szacunku dla przyrody? A jakie braku poszanowania dla niej?

- Jakimi cechami wykazały się dzieci i Greta, troszcząc się o dobro niedźwiedzi polarnych?

(Szacunkiem do przyrody i innych ludzi, którzy tracą na zmianach klimatu, odpowiedzialnością i innymi.)

Przypominamy i omawiamy ODPOWIEDZIALNOŚĆ.

- Co to znaczy być odpowiedzialnym?

(To wykonywać swoje obowiązki, dbać o innych, zwłaszcza gdy są od nas zależni lub tego potrzebują, dotrzymywać słowa, przyjmować na siebie konsekwencje swoich wyborów/decyzji).

- Prosimy uczniów o podanie przykładów różnych odpowiedzialnych zachowań.

(M.in. nieśpóźnianie się, dotrzymywanie obietnic i zobowiązań (np. prosiliśmy rodziców o psa, obiecując, że będziemy go wyprowadzać, a teraz rano musi z nim wychodzić mama, bo nam nie chce się wstać), opieka nad małymi dziećmi, roślinami, zwierzętami, dzielenie się obowiązkami, solidarne naprawienie szkody, którą wyrządziliśmy podczas wspólnej zabawy (np. rzucaliśmy piłką w pokoju, brat stłukł wazon, ale wspólnie przepraszamy i sprzątamy skorupy), segregowanie śmieci, oszczędzanie wody, prądu, niekupowanie niepotrzebnych ubrań, sprzętu elektronicznego itp.)

- Czy w opowiadaniu dzieci postępowały zawsze odpowiedzialnie?

- Jak się czujemy, gdy ktoś jest nieodpowiedzialny wobec nas (np. obiecał coś i nie dotrzymał słowa? Zapomniał podlewać kwiaty i uschły; inne przykłady).

- Podajmy przykłady nieodpowiedzialnego działania ludzi wobec przyrody.

- Jak możemy być odpowiedzialni za przyrodę i naszą planetę? Co możemy zrobić, by pomóc przyrodzie?

Wprowadzamy nową WARTOŚĆ MORALNĄ – SOLIDARNOŚĆ.

- Czy wiecie, co oznacza solidarność? Czym się wyraża? Podajcie przykłady.

Solidarność to gotowość do pomocy, poświęcenia i wsparcia oraz poczucie współodpowiedzialności w obliczu czyjejś potrzeby, problemu lub nieszczęścia. To także dzielenie się obowiązkami, trudnościami, kłopotami.

Scenariusz zajęć dla klas I-III
na podstawie opowiadania Rafała Witka „Miś Niepolarny”

Na pojęcie solidarności składają się: życzliwość, sympatia, współczucie, empatia, poczucie wspólnoty, poświęcenie, spolegliwość (tzn. możliwość polegania na kimś), zaufanie, jednomyślność, dzielenie się, wyrzeczenie, altruizm, szlachetność, reagowanie wsparciem lub pomocą na cudze potrzeby w kłopotach lub nieszczęściu, zwykle bez oczekiwania wzajemności.

- Jak możemy okazać solidarność ludziom, którym przytrafiło się coś złego?
- W jaki sposób możemy być solidarni ze zwierzętami, w przypadku bohaterów opowiadania – z niedźwiedziami polarnymi?
- W jaki sposób możemy pomóc im przetrwać?
- Co możemy robić wszyscy i każdy z nas, by zwierzętom żyło się na Ziemi lepiej?
- Jeśli nie możemy pomóc konkretnym osobom lub zwierzętom, nie możemy sami zmienić ich sytuacji, czy i jak możemy okazać solidarność?

(Przekazując informacje, okazując współczucie; np. niektórzy tatusiowie na znak solidarności z dziećmi chorującymi na raka i przechodzącymi chemioterapię, podczas której wypadły im włosy, golili głowy, żeby dzieciom było mniej przykro.)

- Jaką formę solidarności ze zwierzętami wymyśliły dzieci?

(Przebieranie się za zwierzęta.)

Napiszmy na planszy w klasie hasło:

JESTEŚMY ODPOWIEDZIALNI, SOLIDARNI I PEŁNI SZACUNKU DLA LUDZI I PRZYRODY.